

Zo maar een foto van zo maar een boom

Iemand stopte in mijn bus „zo maar een foto“ onder de titel: „De kromme oude op de Kromme Nieuwe”(-gracht). Welbedankt, onbekende, ik ben er blij mee; je hebt er oog voor! U ook?

Deze „kromme oude” is een wonderlijk gegroeide es, die inderdaad heel typerend is voor dit stukje gracht. Essen zijn overigens in onze stad niet zo talrijk, in tegenstelling tot bijvoorbeeld iepen of olmen, die deze maand gaan bloeien. Let u daar eens op: u vindt vast de vele rose-rode bloemetjes op de kale takken. Dan weet u gelijk zeker dat het tóch weer voorjaar zal worden.

Naast iepen vindt u in de binnenstad veel kastanjes, linden, platanen, esdoorns, e.d., die alle waardige leeftijden kunnen bereiken. Zij bepalen in belangrijke mate mede het aanzicht van de stad, maar staan helaas niet op de Monumentenlijst.

Verkeer

Als verkeer en binnenstad elkaar niet verdragen, dan geldt dat net zo sterk voor de boombeplantingen in de binnensteden. In december werd gemeld, dat de gemeente rekening hield met een strenge winter en 5000 ton wegzout voorhanden had. Daarmee worden verkeersroutes opgehouden. Maar daarmee wordt ook een zware aanval gedaan op de beplantingen langs die routes. Gelukkig is het winterseizoen, althans wat dit betreft mild. Maar bomen gaan, mits goed verzorgd, langer mee... Het is een jaarlijks terugkerend probleem.

Vroeger werd er gestrooid met zand. De ijs- en sneeuwlagen bleven dan liggen en werden alleen stroef gemaakt. Na de dooi nam de bodem het zand op, wat geen schade deed en in veel gevallen zelfs gunstig werkte. Door het strooien met zout echter, smelten sneeuw en ijs. De wegen worden zeer goed berijdbaar, maar het zoute water dringt diep in de bodem door: tot de wortels van de planten en bomen. Hopelijk zijn de gemeentemensen zich wél bewust van dit gevolg van hun overigens nuttige werk. Overdaad schaadt ook hier. In de buurt van planten zou eigenlijk helemaal niet gestrooid moeten worden met zout.

Verjonging

Behalve het ontzien en verzorgen van het oude bestand aan bomen, moet er aandacht zijn voor de

Deze es staat tussen de nrs. 25 en 21 aan de Kromme Nieuwe Gracht.

verjonging. Er sneuvelen veel oude bomen, die geofferd worden aan het verkeer en de stadsreconstructies (ze worden nog wel eens op spectaculaire wijze herplant!), maar ook door gas en wegzout, terwijl ze last but not least gelukkig ook nog een natuurlijke dood kunnen sterven.

De Gemeentelijke Plantsoenendienst, die hier goed oog voor heeft, plant vrij veel jonge bomen aan, maar mijns inziens nog veel te weinig. Eigenlijk zouden alle beschikbare ruimten ter verbetering van de leefbaarheid een passende boombeplanting moeten krijgen. Ik denk daarbij aan het uitdijende voetgangersgebied in de binnenstad, aan de werven, aan speel- en leefstraten, aan pleinen en pleintjes. Waarom wordt het Voorclarenburg niet ingeplant, de Lange Jansstraat, de Breedstraat en het Predikherenkerkhof? om zo maar eens een paar voorbeelden te noemen. Het antwoord is natuurlijk: het verkeer, dat ook vraagt om wegzout. Maar we waren het er met z'n allen zo langzamerhand toch wel over eens, dat het verkeer in toenemende mate rekening zal moeten gaan houden met de binnensteden. En dus ook met de daarin behorende bomen!

Als de aanval de beste verdediging is, vind ik, dat

de Plantsoenendienst best eens in de aanval mag gaan. Ze mogen voor mij gerust eens een boom planten op een plek, waar het verkeer er terdege rekening mee moet houden. Als men ten aanzien van nieuwbouwwijken tot de conclusie is gekomen, dat de beplanting goeddeels klaar zou moeten zijn voordat de bouw start, dan zou je dat in binnensteden kunnen vertalen door nu reeds boombeplantingen aan te brengen op plaatsen, die daar later om zullen vragen. Dat kan dan nu al een positieve bijdrage leveren aan het terugdringen van het verkeer.

Ons nageslacht zal er ons dankbaar voor zijn!

D. A. Belderbos

Dorestad

W. A. van Es, *Die neuen Dorestad-Grabungen 1967-1972*, in: *Vor- und Frühformen der europäischen Stadt im Mittelalter, I* (Göttingen, 1973) 202-217. Ook verschenen als R.O.B.-Overdrukken nr. 56.

De leider van de opgravingscampagne bij Wijk bij Duurstede heeft vorig jaar een tweede voorlopig rapport gepubliceerd over de resultaten van vijf jaar speuren naar onze „handelsmetropool“ uit de Karolingische tijd. Hadden de eerste jaren vooral de grote omvang en het agrarisch karakter van de nederzetting aan het licht gebracht, in 1972 is bovendien duidelijk geworden hoe de bewoners zich ingespannen hebben om in contact te blijven met het transportmiddel: de rivier.

Vanaf de Hoogstraat zijn oostwaarts in een oude Rijnbedding paalconstructies gevonden, die de fundering gevormd moeten hebben van smalle aanlegkaden (of vlonders over drassig oeverland - deze interpretatie is later ontwikkeld en beschreven in Westerheem, 23 (1974) 92). Deze constructies zijn telkens verlengd, wat erop wijst dat de (Kromme) Rijn zich voortdurend in oostelijke richting verplaatst heeft.

In dezelfde tijd, of misschien al eerder, heeft de Rijn ook langs de westkant van Dorestad gestroomd. Op de westelijke oever van deze Rijnloop is een laat-Romeinse nederzetting gevonden, die ook in de 7e eeuw bewoond moet zijn geweest. Misschien is dit het Dorestad waar de Merovingische muntmeester Madelinus gewerkt heeft.

Op een van de begraafplaatsen van het 8e-eeuwse Dorestad heeft men nu ook de sporen van een houten kerkje van 8 bij 15 meter gevonden, waarbuiten vermoedelijk een doopbekken en een klokkestoel gestaan hebben. Tot nu toe is nog geen enkele aanwijzing gevonden dat Dorestad op de een of andere manier omheind was. De Noordmannen moeten deze nederzetting in de 9e eeuw

dus makkelijk hebben kunnen overrompelen.

De vondsten zijn nog steeds gering en weinig opvallend. Elk boerendorp had wel zijn weefgetouwen en andere vormen van lichte huisindustrie, zodat voorwerpen uit die sfeer niets zeggen over grootscheepse nijverheid. Het zijn alleen de aardewerkvondsten en munten die wijzen op handelsrelaties met het Middenrijngebied, Engeland en Frankrijk. De reeds beschreven paalconstructies zijn verder de belangrijkste aanwijzing dat de boerenederzetting Dorestad óók een handelsplaats was. Onderzoek in zuidelijke richting, langs de oude Rijnbedding, zou dit allicht nog overtuigender kunnen aantonen, maar dat wordt door de aanwezige bebouwing onmogelijk gemaakt.

L. v. T.

Zeven Steegjes

Jan de Kleijn, Gewoon maar dood; verhalen uit de Zeven Steegjes, Utrecht, 1974. 65 bladzijtes, 300 exx., m. ill. f 6,90.

Uitgeverij Váva heeft zich alweer op de boekenmarkt gemeld. Dit keer is het produkt een eenvoudig uitgevoerd werkje met verhalen over de bewoners van de Zeven Steegjes. De schrijver groeide zelf in dat Utrechtse buurtje op en schreef er in de oorlog een roman over. Daaruit zijn nu vier fragmenten herdrukt, aangevuld met een vijfde schets.

Voor wie ook niet weet waar de Zeven Steegjes te vinden zijn geef ik door wat ik van de heer Smilda leerde: het zijn de zeven kleine, deels doodlopende straatjes tussen de Geertekerk, Pelmolenweg en de Oude Gracht, dus de beide Rozendaalen, de Moutstraat enz., die na 1850 in een vroegere tuin zijn aangelegd.

Reactie

Naar aanleiding van het artikel „De Driekoningenkapel aan de Brigittenstraat“, voorkomende in het maantnummer van het maandblad, waarin ook sprake is van het gasthuis van de Broederschap „St. Maria in Vinea“ aan de Nieuwegracht, vestig ik er de aandacht op dat de aan de Nieuwegracht no. 58 gelegen R.K. Huishoudschool destijds een nieuw schoolgebouw in de tuin van dat perceel, thans genummerd Nieuwe Kamp 11, heeft gebouwd en daaraan de naam heeft gegeven van „Maria in den Wijngaard“, aldus een herinnering bewarend aan genoemd gasthuis dat voorheen op die grond stond.

Een fraaie gevelsteen boven de ingang van het gebouw Nieuwe Kamp 11 wijst hierop.

Mr. J. A. M. Koch